

Teoretické a metodologické aspekty výzkumu v politologii - povinná část

Research Methods

Vysvětlete roli konceptů v sociálních vědách. Jaké jsou základní způsoby vytváření konceptů. Uveďte možnosti jejich operacionalizace.

Kvantitativní metody v politologii. Představte nejpoužívanější kvantitativní metody používané v politologickém výzkumu. Pro který druh výzkumů jsou vhodné. Jaká jsou naopak jejich omezení?

Kvalitativní metody v politologii. Popište roli případových studií v politologickém výzkumu. Uveďte klíčové strategie pro výběr případů. Vysvětlete vztah kvalitativní metodologie a kauzálního výzkumu.

Kauzální výzkum v politologii. Vysvětlete postup formulování hypotéz v rámci kauzálního výzkumu. Představte předpoklady kauzálního výzkumu a problematiku jeho aplikace v politologii.

Smíšené metody v politologii. Jaké jsou možnosti aplikace výzkumných strategií založených na kombinaci kvantitativních a kvalitativních metod. Jaké jsou naopak limity těchto postupů?

Decentralizace - region - identita

Uveďte základní typologické přístupy k pojmu regionální strana. Jaké jsou problémy při typologii regionálních stranických systémů?

Problematika federalizace. Vznik federálních států. Analyzujte konkrétní případy a historické souvislosti jejich vzniku.

Decentralizace a problematika regionálních jazyků. Národní zájmy a regionální hnutí v Evropě ve 20. století.

Uveďte typy decentralizace a charakterizujte je. Představte základní případové studie.

Problematika nestátních národů a jejich význam v 19. a 20. století. Uveďte příklady regionálních hnutí současnosti a jejich typologické vymezení.

Unitární stát, tzv. union state. Regionalizace a regionalismus. Postavení a role referend v decentralizačních procesech současnosti.

Teorie politických stran

Stranické rodiny. Představte koncept stranických rodin. Uveďte nejdůležitější autory. V čem spočívá užitečnost daného konceptu?

Kartelová strana. Vysvětlete princip kartelizace politických stran. Kdo je autorem konceptu? Uveďte příklady tohoto jevu.

Genetická typologie politických stran. Uveďte hlavní vývojové fáze spojené s vývojem organizačních schémat politických stran. Vysvětlete pojem kartelizace. Uveďte kritické argumenty proti genetickému modelu.

Nové politické strany. Představte různé pohledy na problematiku klasifikace nových politických stran. Jak se v odborné debatě měnil pohled na problematiku "novosti". Uveďte příklady.

Definice politické strany. Představte různé přístupy k vytváření definicí politických stran. Uveďte silné a slabé stránky těchto přístupů.

<i>Stranické systémy</i>
Vysvětlete podstatu následujících nástrojů pro analýzu stranických systémů, jejich výhody a limity: index fragmentace, efektivní počet stran, volatilita. Jakými způsoby lze měřit polarizaci stranických systémů?
Co znamená konsolidace stranického systému? Představte tento koncept.
Představte teorii štěpících linií. Jakým způsobem přispěla k vysvětlení formování evropských stranických systémů. Jak byla původně vymezena jednotlivá štěpení a jak byl tento přístup dále rozvíjen?
Vysvětlete pojmy dominance a predominance, jak je vnímali M. Duverger, J. Blondel a G. Sartori. Uveďte příklady.
Představte přístup Petera Maira ke studiu stranických systémů.
<i>Problémy ústavního inženýrství</i>
Popište, jak se v historii proměňoval pohled na přímou volbu hlavy státu. Uveďte příklady. Jaké jsou dnes hlavní způsoby ustavení hlavy státu do funkce?
Co je to ústavní inženýrství? Jakými způsoby lze ovlivňovat podobu a funkčnost demokratických politických systémů?
Porovnejte přístup M. Duvergera, J. Careyho, M. Shugarta, G. Sartoriho a R. Elgieho k semiprezidentským systémům.
Jaké typy parlamentních režimů lze rozlišovat podle G. Sartoriho? Co je to negativní parlamentarismus a jaké jsou jeho důsledky? Co je racionalizovaný parlamentarismus? Uveďte příklady.
Co jsou to ústavní zvyklosti? Jakou funkci plní v politických systémech? Uveďte příklady z Velké Británie, Francie, ČR či dalších zemí.
Co je to konstitucionalismus? O jaké teoretiky a myšlenky se opírá? Jaké jsou podoby konstitucionalismu? Je rozdíl mezi konstitucionalismem a konstitucí?
<i>Komparativní politologie</i>
Komparativní přístup v politologii. Geneze komparativních studií. Teoretické koncepty (evolucionismus, cyklické teorie, behavioralismus, teorie rovnováhy, modernizace).
Typologie jako základ komparativních analýz. Typologie demokratických systémů.
Základní přístupy v komparativní politologii (indukční a dedukční přístup, synchronní a dyachronní přístup, periodizace). Millovy metody a jejich využitelnost v komparativní analýze.
Nedemokratické politické systémy. Problematika autoritářských a totalitních režimů. Vysvětlete různé přístupy k výzkumu fenoménu totalitarismu. Představte definice a argumenty klíčových autorů. Tzv. nové formy demokratických režimů.
Metoda sondy a problematika mikroanalýzy. Využití dikurzivní analýzy a biografické metody v politologii.
Problematika kontrolovaného srovnání a její alternativy. Případová studie, její typy a vztah k teorii (problematika testování teorií). Process tracing a metoda kongruence.

Komparativní politologie - volitelná část

Komparativní analýza

Komparativní metoda v politologii. Srovnajte komparativní metodu s dalšími metodami výzkumu v sociálních vědách. V čem spojují její výhody a nevýhody.

Akomodační procedury a jejich aplikace při řešení identitních konfliktů. Uveďte teoretické koncepty, které se dané problematice věnují.

Charakterizujte pojmy "vyjednatelné" a "nevyjednatelné" identity. Jaký je jejich vztah k liberální demokracii? Vysvětlete, jaká jsou pravidla hry ve společnostech, kde se odlišné typy identit vyskytují?

Klasifikace demokratických politických systémů. Představte odbornou debatu o klasifikaci demokratických politických systémů. Charakterizujte základní rysy parlamentního, prezidentského a poloprezidentského režimu.

Vysvětlete různé přístupy k výzkumu fenoménu totalitarismu. Představte definice a argumenty klíčových autorů.

Porovnejte americkou a evropskou tradici v rámci výzkumu formování koalic.

Srovnajte teoretické přístupy vysvětlující motivace aktérů pro vznik politických koalic (office-seeking, policy-seeking, vote-seeking)

Srovnajte koncepty autoritářských a hybridních režimů. Představte současnou debatu o poklesu kvality demokracie.

Srovnajte koncepty konsenzuální a westminsterské demokracie dle A. Lijpharta.

Představte tzv. neklasické torie demokracie. Se kterými autory je toto pojetí spojováno. Jaké jsou jeho výhody a nevýhody z hlediska použité argumentace?

Problematika nestátních národů v historickém kontextu. Typologie nestátních národů M. Hrocha. Postavení národnostních menšin. Vztah EU k národnostní problematice.

Národní hnutí, nacionalismus a národní stát. Národnostní menšiny. Postoj EU k národnostní problematice členských států.

Formování národa a role národního jazyka, lidové slovesnosti. Re/konstrukce národní dějiny jako politický fenomén.

Teorie a praxe demokracie

Volební inženýrství. Představte hlavní proměnné, které ovlivňují výstupy volebních systémů vzhledem k reprezentaci. Uveďte příklady proporčních a většinových volebních systémů.

Smíšené volební systémy. Představte problematiku smíšených volebních systémů. Čím jsou definovány? Kde došlo k jejich nasazení a jaké to přineslo výsledky?

Většinové volební systémy. Představte různé varianty většinových volebních systémů. Uveďte jejich výhody a nevýhody.

Proporční volební systémy. Představte různé varianty aplikace proporčních volebních systémů. Uveďte jejich výhody a nevýhody.

Pirátské strany. Představte vznik a vývoj rodiny pirátských stran v Evropě.

Strany zelených. Představte vznik a vývoj rodiny zelených stran v Evropě.

Euroskeptické strany. Představte vznik a vývoj rodiny euroskeptických stran v Evropě.

Představte problematiku vzniku anti-stranických a technokratických politických hnutí v Evropě. Uveďte příklady.

Postavení hlavy státu v moderních demokraciích: rozbor a srovnání role, funkcí a formálních a reálných pravomocí hlav států v různých typech režimů.

Populistické strany. Představte koncept populismu. Vysvětlete různá pojetí populismu (tenká ideologie, strategie,...). Uveďte různé kategorie populistických stran a jejich příklady.

Český politický systém - volitelná část

Národní úroveň

Současný český parlamentarismus, Parlament ČR. Reflexe současného fungování českého Parlamentu, postavení Senátu, parlamentní pravidla a praxe, parlamentní kultura

Vláda a koaliční vládnutí v ČR. Vysvětlete proces sestavování vlády v ČR. Jaká je role jednotlivých aktérů? Jaké vzorce koaliční spolupráce lze identifikovat?

Analyzujte vliv zavedení přímé volby prezidenta ČR na jeho postavení z hlediska legitimacy a ústavní praxe. Představte debatu ohledně změny typologizace režimu v souvislosti s touto změnou.

Český parlamentarismus v historické perspektivě. Představte vývoj parlamentarismu na českém území od 19. století. V čem současný Parlament ČR navazuje na historický legislativní tělesa. V čem se naopak liší?

Představte volební systémy pro obě komory Parlamentu ČR. Jaké jsou jejich efekty na fungování Parlamentu?

České politické strany v historické perspektivě

Počátky formování českých politických stran v 19. století. Charakterizujte společenské a organizační zázemí prvních politických stran. Představte proces diferenciaci českého stranického subsystému.

Vývoj československého stranického systému v letech 1918-1938.

Představte vznik a vývoj KSČ a její roli v různých fázích fungování československého politického systému.

Vysvětlete fáze a proměny českého stranického systému po roce 1989.

Klasifikujte současné české politické strany na základě politologických teorií: teorie stranických rodin, teorie štěpení.

Klasifikujte současné české politické strany na základě politologických teorií: teorie kartelové strany, teorie nových politických stran.

Lokální politika

Municipální struktura v ČR a její vývoj.

Komunální koalice v ČR a teoretické přístupy k jejich analýze.

Stranický systém na komunální úrovni v ČR.

Volební systém na komunální úrovni v ČR. Problematika predikce a interpretace volebních výsledků.

Obecní pořádek v ČR.
Diskuze o zavedení přímé volby starostů v ČR.
Politická geografie - volitelná část
<i>Geopolitika a geostrategie 1815–1945</i>
Představte důsledky Versailleské konference na poválečné uspořádání Evropy. Analyzujte problematiku vytvoření tzv. Cordon Sanitaire.
Problematika rovnováhy moci. Aplikujte koncept rovnováhy moci na situaci v Evropě po napoleonských válkách.
Společnost národů. Představte ideologická východiska tohoto konceptu a vysvětlete její praktické fungování.
Popište vývoj mocenských aliancí během I. Světové války. Jak se lišily původní představy od reality?
Geopolitický dopad válek za sjednocení Itálie a Německa; občanská válka v USA.
<i>Geopolitika a geostrategie 1945–2000</i>
Studená válka. Představte doktrínu zadržování omezování komunismu.
Studená válka. Vysvětlete problematiku bezpečnostního dilematu v kontextu jaderného zbrojení.
Představte problematiku geopolitiky vzdušného prostoru a geopolitika vesmíru. Uveďte hlavní autoři a jejich koncepty.
Interpretujte zhroucení SSSR v kontextu globální distribuce moci. Vysvětlete problematiku mocenského vakuu.
Analyzujte globální distribuci moci na počátku 21. století.
<i>Vztah geopolitiky a suverenity, zhroucené státy, neuznané státní útvary</i>
Vysvětlete základní teoretické pojmy související s desintegrací politického prostoru (secese, iredentismus, vyloučení). Uveďte příklady těchto jevů a hlavní autory, kteří s koncepty pracovali.
Uveďte definice státu. Jaká jsou politická a geografická kritéria suverénního státu. Představte problematiku legitimacy v kontextu státnosti.
Definujte pojmy Failing, Fragile, Failed, Collapsed States a autory, kteří se problematikou zabývají. Uveďte příklady.
Představte problematiku neuznaných států po roce 1945 v kontextu vnitřního a vnějšího sebeurčení. Uveďte příklady, přístup mezinárodního společenství a vyhlídky na jejich další vývoj.
Představte problematiku násilných nestátních teritoriálních aktérů a jejich typologie. Ve kterých regionech tito aktéři operují?
<i>Geopolitika a politická geografie světových regionů</i>

Definujte termíny příhraniční, přeshraniční, transnacionální region a panregion. Uveďte příklady a jejich specifika.

Představte vlny ekonomického a politického regionalismu. Vysvětlete rozdíly v obou přístupech. Ve kterých aspektech došlo k jejich prolínání?

Vysvětlete a definujte koncept hegemonu v rámci regionalismu. Jaké může plnit role v mezinárodní spolupráci?

Regionalismus v Evropě. Srovnajte rozdíly v mezinárodní integraci mezi západní a východní Evropou. Uveďte příklady celoevropské a subregionální regionální spolupráce.

Regionalismus v mimoevropských oblastech: Uveďte historické příčiny a motivace vzniku regionální spolupráce v Africe, Asii, Americe a Austrálii. Představte rozdíly v regionální integraci mezi jednotlivými kontinenty.